

**MEDEDELING¹ 2022/05 VAN DE RAAD VAN HET INSTITUUT VAN DE
BEDRIJFSREVISOREN**

Correspondent
sg@ibr-ire.be

Onze referte
FM/PL

Datum
04.04.2022

Geachte Confrater,

Betreft: Uitoefening van de opdracht in de hoedanigheid van commissaris in erkende niet-gouvernementele organisaties (organisaties van de civiele maatschappij (CMO) en organisaties van erkende institutionele actoren (IA)) en specifieke controleopdrachten in dezelfde organisaties

Deze mededeling is een aanvulling op de mededeling van 8 december 2020 (mededeling 2020/25²).

1. Inleiding

Deze mededeling van de Raad van het IBR heeft tot doel commentaar te geven bij de wijzigingen die, onder meer als gevolg van de gezondheids crisis, in de diverse aangepaste artikelen van de referentiewetgeving³, zijn aangebracht aan het koninklijk besluit van 11 september 2016 betreffende de niet-gouvernementele samenwerking (hierna "KB 2016") door het gepubliceerde koninklijk besluit van 7 oktober 2021 (Belgisch Staatsblad van 23 november 2021 - koninklijk besluit in werking getreden op 3 december 2021), en die onder meer gevolgen hebben voor

¹ Via mededelingen ontwikkelt het Instituut de rechtsleer inzake de audittechnieken en de goede toepassing door de bedrijfsrevisoren van het wettelijk, reglementair en normatief kader dat de uitoefening van hun beroep regelt (art. 31, §7 van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren); enkel de normen en aanbevelingen zijn bindend.

² Mededeling 2020/25: "*Uitoefening van de opdracht van commissaris in erkende organisaties van de civiele maatschappij (CMO) en erkende institutionele actoren (IA) en specifieke controleopdrachten in dezelfde organisaties*".

³ Het koninklijk besluit van 11 september 2016 betreffende de niet-gouvernementele samenwerking

de jaarrekeningen 2021, de controleverslagen en de opdracht van de commissaris met betrekking tot deze jaarrekeningen.

De wijzigingen aangebracht aan het koninklijk besluit van 2016 zijn het resultaat van besprekingen tussen het kabinet van de minister, de administratie van de DGD en de federaties die de ngo's vertegenwoordigen.

In deze mededeling zullen wij alleen commentaar geven op de wijzigingen die een (potentiële) invloed hebben op hetzij de rekeningen, hetzij de opdracht van de commissaris.

2. Wijzigingen van het koninklijk besluit van 2016 die een invloed hebben op de rekeningen en/of het verslag van de commissaris

- Artikel 16 van het KB 2016: GSK-begroting: de wijziging heeft tot doel te preciseren dat de begroting, beheerd door de federaties, voor de kosten van coördinatie en animatie van de GSK's **een vijfjarige begroting** is. Deze verduidelijking maakt een grotere flexibiliteit mogelijk bij het gebruik van dit budget binnen de periode van vijf jaar.
- Artikel 29 van het KB 2016: **beheerskosten**: er wordt gespecificeerd dat de subsidie voor beheerskosten beperkt is tot **10% van de totale directe kosten van het goedgekeurde budget**.
- Artikel 30 van het KB 2016: **Eigen inbreng**
 - **Lid 2 van het koninklijk besluit 2016, dat bepaalde dat de eigen inbreng voor het niet-GSK-gedeelte van het programma uitsluitend uit particuliere middelen moest bestaan, wordt geschrapt.** Gebleken is dat de doelstelling om concentratie in de GSK aan te moedigen, grotendeels wordt bereikt door artikel 17, dat bepaalt dat 90% van de programmabegroting moet bijdragen aan de strategische keuzes van de goedgekeurde GSK, en artikel 18, lid 2, dat bepaalt dat een programma ten minste 75% van zijn begroting voor operationele kosten moet concentreren op de implementatie van een of meer GSK.
 - Op het niveau van de **waarderingen** wordt de mogelijkheid toegevoegd om het financieringsplan van het programma aan te passen. Voor programma's met een looptijd van 5 jaar is het immers moeilijk om over exacte prognoses voor zo'n lange periode te beschikken. Het doel is in het koninklijk besluit expliciet te maken dat een organisatie de ramingen van de te waarderen middelen, alsook de berekeningswijze

ervan, in haar financieringsplan op elk moment kan actualiseren, tot 120 dagen voor het einde van het programma.

- Artikel 31 van het KB 2016: de verschillende categorieën van aanvullende inkomsten worden duidelijk omschreven in het nieuwe artikel 31, namelijk:
 - Categorie 1: aanvullende inkomsten bestaande uit positieve rente-inkomsten uit subsidies en aanvullende inkomsten die een uitgave ten laste van het programma verminderen, zoals terugvorderingen van belastingen of verzekeringen;
 - Categorie 2: extra inkomsten die worden gegenereerd door de verkoop van activa waarvan de aankoop ten laste van het programma is gekomen, zoals meubilair of een voertuig;
 - Categorie 3: extra inkomsten uit de verkoop van goederen of diensten die ten laste van het programma komen;
 - Categorie 4: extra inkomsten die worden gegenereerd door de verdeling van de kosten, zoals inkomsten uit onderverhuur van een gebouw waarvan de huur ten laste komt van het programma, onverminderd het feit dat onderverhuur van welke aard dan ook aan zichzelf, overeenkomstig bijlage 4, punt 12, niet in aanmerking komt als gesubsidieerde kosten.
 - Bovendien wordt, net als bij de bovengenoemde waarderingen, de mogelijkheid toegevoegd om het financieringsplan van het programma aan te passen. Voor programma's met een looptijd van 5 jaar is het immers moeilijk om over exacte prognoses voor zo'n lange periode te beschikken. Het is de bedoeling om in het koninklijk besluit expliciet te maken dat een organisatie de ramingen voor extra inkomsten in haar financieringsplan op elk moment kan bijstellen, tot 120 dagen voor het einde van het programma.

- Artikel 32 van het KB 2016: **uitbetaling van de subsidie**
 - Er worden verduidelijkingen aangebracht om te verduidelijken wat precies wordt bedoeld met de termen "gerechtvaardigde termijn" en "betaalde termijn". Door de formulering aan te passen tot "verantwoorde tranche van het programma, inclusief de subsidie en, in voorkomend geval, de eigen bijdrage" en "aan het programma betaalde tranche, inclusief de subsidie en, in voorkomend geval, de eigen bijdrage", wordt duidelijk dat de betrokken tranche zal worden nageleefd voor wat betreft het bedrag dat door de Belgische Staat wordt betaald (subsidie) en het bedrag dat door de erkende organisatie wordt betaald (eigen bijdrage), in voorkomend geval.

- Voor het laatste jaar van het programma is nu bepaald dat aanvragen na 1 juli kunnen worden ingediend, waarbij het deel van het saldo dat het aanvankelijk te verantwoorden minimum overschrijdt, verplicht in mindering wordt gebracht, maar waarbij ook rekening wordt gehouden met de sinds de invoering van het laatste financiële verantwoordingsverslag gerealiseerde uitgaven, via een uitgavenstaat. Op deze manier kunnen organisaties tot de meest nauwkeurige budgettaire behoeften komen om de aan het eind van het programma vastgestelde resultaten te bereiken.
- Artikel 35 van het KB 2016: De voorwaarden waaronder een uitgave als **directe kosten** ten laste van de subsidie kan worden gebracht, zijn nader omschreven:
 - Voor **huisvestingstoelagen** moet het bewijsstuk de ondertekende huurovereenkomst bevatten;
 - De uitgaven moeten noodzakelijk zijn voor het bereiken van de *outcomes* of **het beheer van het programma**, en moeten worden gedaan in overeenstemming met de goedgekeurde begroting en het goedgekeurde programma, gedurende de periode van de uitvoering ervan;
 - De uitgaven zijn geen **niet-subsidiabele kosten** die worden opgesomd in bijlage 4 inzake niet-subsidiabele kosten, tenzij aan de volgende drie voorwaarden is voldaan:
 - De uitgaven of de aard van de kosten zijn noodzakelijk om de *outcomes* te bereiken of om het programma te beheren;
 - Aangetoond is dat bedrieglijk opzet is uitgesloten;
 - De uitgaven of kostenpost is uitdrukkelijk overeengekomen in het besluit tot toekenning van de subsidie of is het voorwerp geweest van een voorafgaand gunstig besluit van de directeur-generaal van het Directoraat-generaal Ontwikkelingssamenwerking, waarvoor een gunstig advies is ingewonnen bij de Inspectie van Financiën.

Daarnaast worden de volgende elementen toegevoegd.

- **De kosten voor een finale audit en de finale externe evaluatie van het programma mogen worden gemaakt na de uitvoeringsperiode van het programma, mits de volgende twee cumulatieve voorwaarden in acht worden genomen:**
 - **De uitgaven worden gedekt door een contract dat reeds bestond tijdens de uitvoeringsperiode van het programma of dat tijdens de uitvoeringsperiode van het programma wordt gesloten;**

- De dienst in verband met de uitgaven wordt afgerond en gefactureerd vóór de uiterste datum voor de indiening van het financieel verantwoordingsverslag, bedoeld in artikel 47, § 1, van het KB 2016.
 - Uitgaven verbonden aan de terugkeer naar België (verhuis, vliegtuigtickets) na expatriëring voor contracten van meer dan 12 maanden kunnen ook worden gedaan na de periode van uitvoering van het programma, mits aan dezelfde twee cumulatieve voorwaarden hierboven is voldaan.
 - Het is mogelijk een uitgave te verdelen onder en ten laste te zetten bij verschillende organisaties, mits is voldaan aan de volgende cumulatieve voorwaarden:
 - De betrokken organisaties zijn geassocieerd door een partnerschaps- of samenwerkingsovereenkomst;
 - In de rekeningen van de geassocieerde organisaties zijn de rubrieken van de uitgaven waarop de verdeling betrekking heeft, op een expliciete en coherente wijze beschreven;
 - Het bewijsstuk wordt bewaard op het hoofdkantoor van de steunverlenende organisatie (organisatie die heeft geëndosseerd), samen met het bewijs van de bijdrage van de geassocieerde organisaties, en de geassocieerde organisaties bewaren de bewijsstukken van de bijdrage ten gunste van de organisatie die de uitgave heeft gedaan.
- Artikel 47 van het KB 2016: Er wordt aan toegevoegd dat in **het financiële verantwoordingsverslag** ook de lijst(en) van uitgaven moet(en) worden opgenomen die overeenkomen met de directe kosten die ten laste van de subsidie komen en, in voorkomend geval, de lijst van uitgaven die overeenkomen met de administratieve kosten. Deze toevoeging heeft tot doel de administratie de nodige informatie te verschaffen om de controle van het financieel verslag, voorzien in artikel 49 KB 2016, voor te bereiden. Het voordeel van deze wijziging is dat ze geen extra werk meebrengt voor de organisaties, die vanaf het begin beschikken over de volledige lijsten van uitgaven.
- Artikel 53 van het KB 2016: in verband met de gezondheidscrisis COVID-19 die zich in 2020-2021 heeft voorgedaan, werd een lid toegevoegd waarin de mogelijkheid wordt gepreciseerd om **voor de programma's 2017-2021 en op gemotiveerde basis** toe te staan dat **de uitgaven ten laste van de eigen bijdrage** van een organisatie minder bedragen dan 20% (percentage van 20% voorzien in art. 28 §1 van het koninklijk besluit 2016) van de directe kosten van het programma, zonder dat het totale bedrag van de aan die organisatie

toegekende subsidie wordt gewijzigd. Deze afwijking is gericht in de tijd en is uitdrukkelijk bedoeld om bepaalde gevolgen van de gezondheids crisis op te vangen, hoewel dit niet wordt vermeld in de tekst van het koninklijk besluit.

Als gevolg van deze crisis zijn sommige organisaties immers in hun vermogen aangetast om fondsen te werven en hebben zij het dus moeilijk om hun eigen bijdrage voor de jaren 2020 en 2021 te leveren. Indien echter de verplichting om 20% van de eigen bijdrage te leveren was gehandhaafd, zouden deze organisaties ertoe zijn gebracht bepaalde geplande activiteiten niet uit te voeren om de toegekende subsidie niet uit te geven en zo het 80-20-saldo in acht te nemen.

Uit een communicatie⁴ van de minister van Ontwikkelingssamenwerking aan de federaties van de organisaties van de civiele maatschappij in juni 2021 blijkt dat deze vermindering van de uitgaven ten laste van de eigen inbreng slechts mogelijk is middels “*een justificatie door de commissaris van de rekeningen*”. Deze justificatie of verantwoording zou dienen plaats te vinden in het kader van het verslag die de commissarissen dienen te maken in toepassing van artikel 47 van het KB 2016. Rekening houdend met de wijziging van artikel 53, en bij gebreke aan een precieze invulling omtrent de “justificatie” in het KB, zou het nuttig zijn de tekst omtrent de eigen inbreng in voormeld verslag aan te passen aan een feitelijk bevinding bestaande uit de vermelding van het bedrag van de directe kosten van het programma (bedrag per jaar, cumulatief bedrag 2017-2021) en het bedrag van de eigen bijdrage (bedrag per jaar, cumulatief bedrag 2017-2021), percentage van de cumulatieve eigen bijdrage ten opzichte van de cumulatieve directe kosten; indien het percentage 20% bereikt of overschrijdt hoeft er geen commentaar te worden toegevoegd; indien het percentage lager is dan 20% moet er worden vermeld of de ngo dit lagere percentage al dan niet heeft gerechtvaardigd of gemotiveerd, zoals vereist door het KB (art.53 §2 van het KB), en indien het percentage lager is dan 16%, een vermelding dat de ngo bij de overheid een met redenen omkleed verzoek heeft (of niet) ingediend.

⁴ In haar brief van 14 juni 2021 verklaart de minister: "door de totale eigen bijdrage te verlagen van 20% van de werkelijke kosten van het programma tot 16%, onder voorbehoud van motivering door de controleur. Bovendien kan deze uniforme maatregel bij wijze van uitzondering worden aangevuld met een extra verlaging, tot minimaal 12% van de eigen bijdrage, voor bijzonder zwaar getroffen organisaties, op basis van een gemotiveerd verzoek dat bij mijn administratie moet worden ingediend".

- In bijlage 4 van het koninklijk besluit 2016: de volgende posten worden toegevoegd aan de **lijst van niet-subsidieerbare kosten**:
 - Vergoedingen van de bestuurders;
 - Afschrijvingen;
 - Huisvestingstoelagen voor huiseigenaren.

Met confraternele groeten,

Tom MEULEMAN
Voorzitter

- Bijlage: - koninklijk besluit van 7 oktober 2021 tot wijziging van het koninklijk besluit van 11 september 2016 betreffende de niet-gouvernementele samenwerking.